

Goya, Madrid, Espanya

"Et quedes mirant llargament 'La família de Carles IV' i penses: de manera que aquest era el final d'un segle de borboneria, i qui hauria pogut creure que en vindria encara un altre, i un altre. És uns dels retrats reials més cruels que hagen eixit mai de mà de pintor de cort."

Els qui habitem a "províncies" o en alguna part del que en diuen perifèria —rodals exteriors més o menys allunyats d'aquell centre— solem anar a Madrid per tres raons: complir amb les obligacions que imposa l'organització de l'estat, mirar de fer-hi algun negoci, o visitar el Prado. Jo no tinc negocis dignes d'un viatge, i per tant quan vaig a Madrid és normalment per política o per estètica. La política, ja que tampoc sóc diputat ni senador, pot ser per exemple visitar un ministre per mirar que la Guàrdia Civil no ens tanquen una televisió, o una ministra per intentar recuperar, en forma de pessetes per la cultura, alguna fracció dels infinits milions que cada any se'ns escapen. Ja sé que són missions de poca consistència i de molt escassa utilitat, però abans o després de la visita al ministeri permeten passar unes hores al museu del Prado, i això anima a fer l'inútil viatge a la capital del Regne d'Espanya.

El Prado és un museu pessim, insuficient i atapeït, que allotja la més fabulosa col·lecció de pintura del món. Velázquez i el temps del seu rei, Goya i temps del seu. Amb aquests dos ja n'hi hauria prou per entendre la història d'Espanya. Et quedes mirant llargament *La família de Carles IV* i penses: de manera que aquest era el final d'un segle de borboneria, i qui hauria pogut creure que en vindria encara un altre, i un altre. És uns dels retrats reials més cruels que hagen eixit mai de mà de pintor de cort. Més cruel encara, perquè hi ha tota la família, que els retrats de Carles II, el darrer dels Austries. En una saleta pròxima hi ha el retrat de Lluís XIV que li va fer Jacint Rigau, de Perpinyà, conegut com Hyacinthe Rigaud, i és molt clar que això sí que era un rei que creia en la missió divina, però li llesves la perruca i també fa cara de botiguer. Carles IV fa cara del final d'estirp, de ser l'últim d'una raça que ja no dóna per més, sense un bri d'intel·ligència ni de vida, i la reina és com una bugadera vestida de senyora. Era més: era beneficiària dels favors dels oficials de la guàrdia, i en primer lloc dels del *guapo* Godoy. Pels fills d'aquests individus malcarats, el poble de Madrid es va fer massacrar el 2 i 3 de maig del 1808. I d'això en digueren lluitar per la llibertat.

Es veu en els altres dos quadros de Goya, la càrrega dels mamelucs i els afusellaments, i els visitants deuen pensar per què es va llançar al carrer aquella gent amb ganivets contra les millors tropes d'Europa, i per què

es van fer tallar a trossos i afusellar tan miserablement. Per la pàtria i per la llibertat? Potser. Però els supervivents, pocs anys després, cridaven "*vivan las caenas*". Es van alçar contra l'invasor estranger? També potser, però els francesos eren allà com amics i aliats, no com invasors, i deu anys després d'anar-se'n Napoleó vingueren els "Cent Mil fills de Sant Lluís" a reinstaurar l'absolutisme, i no hi hagué cap "Dos de Mayo" (ni tambor del Bruc, ni *sitio de Zaragoza* ni de la immortal Girona). El poble de Madrid atacà els francesos no perquè s'emportaven la llibertat, sinó perquè s'emportaven els infants reials, els nens del retrat de Goya, els fillets d'aquella increïble i tristíssima parella.

No és broma. Cal llegir els *Episodios Nacionales* de don Benito Pérez Galdós. El poble ho podia resistir tot, però no que s'endugueren els infants reials: "*Es que se van, se los llevan —me dijo un chispero—, y eso no lo hemos de consentir*". Ho podien consentir tot, però això no: per uns infants reials, el poble ha de traure el ganivet. Vingueren els mamelucs, els afusellaments que pintà Goya (i no li va servir de res ser un patriota: acabà exiliat a Bordeus), els guerrillers, la guerra de la independència, i tot el que havia de venir. Però sense l'amor pels infants reials no hi hauria hagut "Dos de Mayo", festa oficial de la Comunitat de Madrid, glòria de la capital i per tant d'Espanya. Contemple les pintures de Goya i em pregunte quina idea tenia de la llibertat aquella bona gent: "*eso no lo hemos de consentir*". Pel camí de tornada, travessant la Manxa, vaig llegint i meditant un article d'Antonio Muñoz Molina, que és un gran escriptor i home de seny. Comenta un llibre de Juan Marichal, *El secreto de Espana*, i el secret resulta ser l'Espanya civil, tolerant, liberal: "*Una larga vocación por fundar un país donde la justicia, la libertad y el progreso sean posibles, donde la pluralidad pueda ser solidaria y la política limpia, y donde la dignidad personal pueda ejercer con la misma solvencia en el trabajo bien hecho y en la vida pública*." Aquesta és, doncs, l'Espanya secreta, la que no es veu, la tradició amagada. La coneguda, la pública, la que es veu, és l'altra Espanya: la dels quadros de Goya, potser. O la dels ministeris.

Joan F. Mira